

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

جزوه درس:

پول و ارز و بانکداری

استاد: دکتر مراسلی

موفقیت در آرزوها، نسبت مستقیم با قدرت اراده ما دارد.

دیل کارنگی

پخش از وب سایت دانشجویان حسابداری ایران

www.irhesabdaran.ir



پرداختها

فصل اول پول

مراحل سیستم پرداختها

- پایاپای
معاملات نسبی در پایاپای وجود نداشته در نتیجه معامله کم و سرمایه گذاری کمتر امکان تقسیم پذیری بعضی کالاها وجود نداشت و خدمات کمتر و پیدا کردن طرف معامله و نداشتن معیار برای تقسیم و وقت گیر بودن از معایب این روش است
مانند: گندم ↔ پارچه

فرمول پایاپای به شرح زیر است

$$\text{فرمول پایاپای} = \frac{N(N-1)}{2}$$

- پول کالایی
در این روش معیارها مشخص شده و بعضی از کالاها در بعضی مناطق به عنوان پول کالایی شناخته شده
مانند: پوست و گندم و نمک و توتون

پول کالایی ↔ گندم ↔ پارچه

- پول فلزی نسل اول
پولی که از جنس هایی مثل مس و نیکل و..... به جز طلا و نقره می باشد که افراد در سدد چاپ آن برآمده و ایجاد تورم در کشور می کرد

کالا ↔ سکه آهن ↔ کالا

- پول فلزی نسل دوم
از جمله این پولها می توان به طلا و نقره اشاره کرد

- پول کاغذی
در این روش پول مورد نیاز جامعه توسط افراد چاپ می شود

۱- صددرصد پشتوانه طلا و نقره
۲- رسپتا ← پایداری کوتاه

رسپتا یعنی رسید

- پول کاغذی توسط دولت
با درجه های مختلف از پشتوانه طلا و نقره

- پول بانکی
در این روش خرید و فروش از طریق چک انجام می شود

شاخص قیمتها
از معروفترین شاخص های قیمت شاخص پاشه و لاسپیرز است

- شاخص پاشه (P)

وظایف پول

فصل اول پول

$$P = \frac{\sum_{K=1}^K P_n^k Q_n^k}{\sum_{K=1}^K P_0^k Q_n^k} \times 100$$

- شاخص لاسپیرز

$$L = \frac{\sum_{K=1}^K P_n^k Q_0^k}{\sum_{K=1}^K P_0^k Q_0^k} \times 100$$

- شاخص فیشر

$$F = \sqrt{P.L}$$

❖ محاسبه قدرت خرید هر واحد پول

$$\text{قدرت خرید هر واحد پول} = \frac{\text{هر واحد پول}}{\text{شاخص قیمت}}$$

- ۱- واسطه مبادله
- ۲- واحد اندازه گیری
- ۳- حفظ ارزش
- ۴- پرداخت بدهی های معوق

وظایف پول

توجه

شئی یا ابزاری که که ۴ وظایف فوق را انجام میدهد می توان به عنوان پول در نظر گرفت

- واحد اندازه گیری

منظور این است که همه کالاها و خدمات را بتوان براساس آن شی ارزیابی و اندازه گیری کرد

- حفظ ارزش
مبادله کالا و پول هیچ گونه تفاوتی ندارد
اگر پولی برای کالایی پرداخت می شود باید معادل آن پول کالا و خدمات دریافت شود و هیچ گونه تفاوتی نباید قائل شد
- پرداخت بدهی های معوق
معاملات نسبی و وام

مقدار پول و حضور موسسات مالی

فصل دوم انتقال وجوه

❖ حجم پول (M ۱)

مجموع اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص به علاوه سپرده دیداری را گویند
منظور پول ، اسکناس ، پول فلزی یا مسکوک ، می باشد و به علاوه سپرده دیداری
از نظر ادبیات اقتصادی حجم پول به شرح زیر است

مجموع اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص + سپرده دیداری = حجم پول

- سپرده دیداری
از جمله سپرده دیداری می توان به حساب جایی ، چک ، دسته چک اشاره کرد سپرده دیداری قابل نقل و انتقال نیست و هیچ گونه بهره ای تعلق نمی گیرد و البته هیچ گونه هزینه ای برای صاحب حساب در پی ندارد
به هنگامی که کارمند و متصدی بانک چک را به محض رویت باید موظف است که چک مورد نظر را پاس کند

حجم نقدینگی (M ۲)

منظور پول و شبه پول را گویند
شبه پول داراییهایی که قابلیت نقدینگی بالایی دارند

حجم پول + سپرده های مدت دار و قرض الحسنه = حجم نقدینگی

- سپرده های مدت دار و قرض الحسنه
بهره تعلق می گیرد
نقل و انتقال به حضور صاحب حساب منوط است

توجه

نام دیگر حجم نقدینگی به شبه پول معروف است

سپرده قانونی (ذخیره قانونی)

همیشه در اقتصاد بین پول در گردش و یا پولی که در اقتصاد موجود است با پول چاپ شده اختلاف دارد که پول چاپ شده به عنوان ذخیره نزد بانک مرکزی نگهداری می شود

واسطه های مالی و موسسات مالی

نقش مهمی را در اقتصاد بازی می کند چون موتور رشد و توسعه اقتصادی می باشد و لازمه هر کشوری برای رسیدن به رشد و توسعه حضور موسسات مالی می باشد

- نحوه تشریح موسسات مالی (دلیل حضور موسسات مالی)
خانوار ها درامدی را که بدست می آورند به دو صورت با آن برخورد می کنند که مقداری از آن را مصرف و مقداری دیگر را پس انداز می کنند

$$Y = C + S \longrightarrow \text{خانوار}$$

C = مصرف

S = پس انداز

نشطی ها = تزییقات

← ایجاد تعادل در اقتصاد دو بخشی

مقدار پول و حضور موسسات مالی

فصل دوم انتقال وجوه

نکته

اگر پس انداز از اقتصادکنار گذاشته شود اقتصاد دچار بحران می شود و حتماً باید به چرخه بازگردد

یکی از اهداف موسسات مالی بازگرداندن پس انداز به چرخه اقتصاد می باشد

❖ روشهای بازگشتن پس انداز به چرخه اقتصاد

منظور از بازگشتن این است که عده ای که با مازاد وجوه مواجه هستند وجوه خود را در اختیار عده ای که با کمبود وجوه مواجه هستند قرار دهند

• روش مستقیم

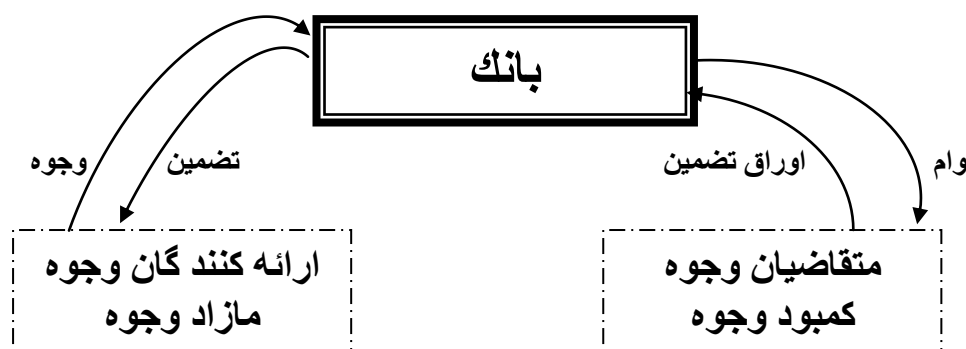
در این روش به طور مستقیم و در اصطلاح به صورت رودرو پس انداز به چرخه بازمی گردد یعنی با مبادله دو طرف خطرات زیادی و ریسک بالایی دارد

چون در روش مستقیم اگر دو طرف با هم مبادله وام انجام دهند اگر طرفی که وام دریافت می کند و هیچ گونه تضمینی برای بازگشت وام و البته بهره ن داده باشد در این صورت خطرات بالایی و زیان به همراه دارد

• روش غیر مستقیم

در این روش که به صورت غیر مستقیم پس انداز به اقتصاد بر می گردد بانک به عنوان یک واسطه وجوه مازاد را دریافت و در اختیار کسانی که کمبود وجوه دارند قرار می دهد و در این روش مهم ترین نکته ای که می توان به آن توجه کرد این است که این روش تضمین دارد چون بانک با در دست داشتن اوراق تضمین مانند سند ملک می تواند در صورت عدم دریافت وجوه تضمین مورد نظر را به وجوه تبدیل کند

به عنوان مثال در ساخت ساختمان اگر ۳۰٪ آورده داشته باشیم می بایستی مابقی را براساس مکانیسمی از کسانی که مازاد وجوه دارند دریافت شود



همانطور که از نمودار فوق مشاهده می شود بانک وجوه مازاد را از کسانی که با مازاد وجوه مواجه هستند به عنوان سپرده دریافت می کند و در قبال دریافت بانک به صاحبان حساب خدماتی از جمله هزینه کارمزد رایگان ، دریافت بهره انجام می دهد و بانک در نهایت وجوه مازاد را به کسانی که با کمبود وجوه مواجه هستند به عنوان وام در اختیار آنها قرار می دهد و تضمینی را دریافت می کند و البته گیرندگان وام موظف به پرداخت بهره وام هم می باشند

نرخ بهره به سپرده ها - نرخ بهره وام های اعطایی = درآمد های بانک

درآمدهای بانکهایی کشور های غربی ۳% می باشد ولی در ایران حدوداً ۲۰% می باشد

بازارها

فصل دوم انتقال وجوه

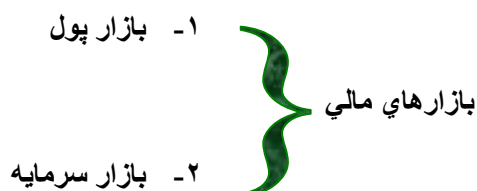
در روش غیر مستقیم همانطور که گفته شده است بانک وجوه مازاد را دریافت می کند و در هنگام دریافت متعهد می شود که بهره به سپرده آنها بدهد که این بهره در آنها ایجاد انگیزه می کند تا پول را از خود دور کنند

بانکها ایجاد ضمانت می کنند

نکته

در روش مستقیم به طور مثال شهرداری برای ایجاد اتوبان نواب اوراق قرضه انتشار می کند که این اوراق قرضه نشانگر این است که شهرداری از مردم پول دریافت می کند تا اتوبان را احداث کند

بازار های مالی



• بازار پول

بازاری است که اوراق بهادار کوتاه مدت در آن مبادله می شود منظور اوراق بهاداری است که سررسید کمتر از یکسال دارد

یعنی وجوهی که بین سرمایه گذار و خنوار مبادله می شود سررسید آنها کمتر از یکسال مالی باشد بازار پول گویند

• بازار سرمایه

بازاری است که اوراق بهادار بلند مدت در آن مبادله می شود منظور اوراق بهاداری است که سررسید بیش از یکسال دارد

یعنی وجوهی که بین خنوار و واسطه های مالی مبادله می شود و سررسید این وجوه بیشتر از یکسال مالی باشد

انواع بازار سرمایه

• بازار اولیه

بازاری است که اوراق بهادار برای اولین بار در آن مبادله می شود
مانند : بانک تات از طریق بانک صادرات

• بازار ثانویه

بازاری است که اوراق بهادار برای دفعاتی بیش از یکبار در آن مبادله می شود

شرکتها به جای اوراق قرضه ممکن است سهام ارائه کنند

ویژگی های اوراق قرضه

بهره ثابتی دارد

و دارندگان آن حق حضور در مجامع شرکت را ندارند

دارندگان آن مال شرکت نمی باشند

❖ ویژگی های سهام

۱- انتظار سود در آینده

۲- بخشی از مالکیت شرکت را صاحب می باشد

۳- در مدیریت حضور داشته و می توان اعمال نظر نمود

منابع سود

از دو طریق یا دو منبع می توان به سود رسید

● تغییر قیمت ها در سهام
گاهی اوقات ممکن است قیمت سهام نسبت به قیمت روز قبل افزایش یابد که در این صورت به آن سود حاصله گوئیم

● عاید حاصل از اوراق
هرگاه اقدام به خرید اوراق می کنیم باید طبق ورقه اوراق سود به دارندگان آن پرداخت شود مثلاً ۲۰٪

اگر بانکها خوب عمل کنند موجب رشد و توسعه اقتصادی کشور می باشد
به طور مثال آلمان و انگلیس از روش غیر مستقیم استفاده می کنند

مشکل اصلی این سیستم آن بود که به دلیل داشتن ارزش بحث ددی و غارت پیش آمد مخصوصاً در معاملاتی که بین شهرهای مختلف صورت گرفت

نکته

دولتها پس از مشاهده اعتماد مردم به پول کاغذی تصمیم گرفتند -پول کاغذی را خود چاپ کنند

نکته

عایدی صاحبان اوراق قرضه و سهامداران از دوره نرخ بهره و افزایش منفعت بدست می آید

ابزارهای پولی

فصل سوم سیاست های پولی و ابزارهای آن

بدهیها / منابع

بانک صاحب منابع و یا وجوه در اختیار خود نبوده بلکه این منابع یا وجوه به عنوان بدهی موقت در اختیار بانک قرار می گیرد و هر یک از این منابع را به شکل های مختلفی برای کسب درآمد به مصرف می رساند

سیستم بانکی هر کشور باید زیر نظر بانک مرکزی عمل کند تا بانم مرکزی توان کنترل رکود و تورم را داشته باشد

سیاست پولی

بانک مرکزی برای ایجاد اشتغال بیشتر سیاست گسترش پول و اعتبار و بالعکس برای مبارزه با تورم سیاست انقباض آنها را اعمال می کند بانک های مرکزی با ابزارهایی که در اختیار دارند بانک های عضو را تحت تاثیر قرار می دهند و آنها نیز به نوبه خود بر موسسات تجاری و دولتی تاثیر می گذارند به عبارت دیگر منظور از اعمال سیاست های پولی آن است که دولتها از طریق بانک مرکزی و یا بانک های مجاز نتوانند اسکناس جدید منتشر کنند و یا حجم نقدینگی را در موقع لزوم کم نمایند و یا با اتخاذ سیاستهای دیگر بین عرضه و تقاضای پول در گردش تعادل برقرار نمایند و یا سرعت گردش پول را کنترل نمایند تعیین و اعمال سیاستهای پولی بر عهده بانک مرکزی است

بانک مرکزی در واقع بانک بانک هاست

❖ ابزارهای سیاست پولی بانک مرکزی

• ذخیره قانونی

نرخ ذخیره قانونی توسط بانک مرکزی تعیین می شود و جز ابزار پولی می باشد و می بایست از وجوه سپرده شده نزد بانک کسر گردد و در حساب بانک مرکزی به همین عنوان نگهداری شود

نکته

بانکها به خلق پول می پردازند داراییها پول بانکی ایجاد می کنند که منظور از پول بانکی همان حساب مجازی می باشد

توجه

نرخ ذخیره قانونی ۱۰٪ می باشد

$R =$ نرخ ذخیره قانونی

$D =$ وجوه سپرده شده نزد بانک

$\Delta R =$ تغییرات ذخیره قانونی

$\Delta D =$ تغییرات وجوه سپرده

تراز نامه بانک در انتهای دوره سال اول

سپرده آقای محمدی ۱.۰۰۰	ذخیره قانونی ۱۰۰ ذخیره آزاد ۹۰۰
۱.۰۰۰	۱.۰۰۰

تراز نامه بانک در ابتدای دوره سال اول

سپرده آقای محمدی ۱.۰۰۰	وجوه نقد ۱.۰۰۰
۱.۰۰۰	۱.۰۰۰

خلق پول

فصل سوم سیاست های پولی و ابزارهای آن

تراز نامه بانک در انتهای دوره سال اول		تراز نامه بانک در ابتدای دوره سال اول	
سپرده آقای محمدی ۱.۰۰۰	ذخیره قانونی ۱۹۰	سپرده آقای محمدی ۱.۰۰۰	ذخیره قانونی ۱۰۰
سپرده آقای حسنی ۹۰۰	ذخیره آزاد ۱.۷۱۰	سپرده آقای حسنی ۹۰۰	ذخیره آزاد ۹۰۰
		وجوه حسنی ۹۰۰	
۱.۹۰۰	۱.۹۰۰	۱.۹۰۰	۱.۹۰۰

فروض بانک مرکزی

- ۱- بانک مرکزی نرخ های ذخایر قانونی را برای سپرده های دیداری و مدت دار تعیین می کند
- ۲- مردم در حجم اسکناس و مسکوکات نزد خود تغییر ایجاد نمی کنند
- ۳- مدیریت بانک تغییر در حجم ذخیره احتیاطی کند
- ۴- مردم در حجم سپرده های مدت دار و قرض الحسنه خود تغییر ایجاد نکنند

با توجه به فروض گفته شده به شرح حالت های مختلف می پردازیم :

● حالت اول

در این حالت کلیه فروض بانک مرکزی رعایت می شود

تغییر وجوه سپرده بانک های تجاری $\Delta D =$

(مقدار افزایش اولیه در ذخایر بانکها) تغییر در وجوه دریافتی بانک های تجاری از بانک مرکزی $\Delta H =$

$$r\Delta D = \Delta R$$

$$\Delta D = \frac{1}{r} \Delta H \quad \leftarrow \text{فرمول ۱}$$

● حالت دوم

در این حالت فروض ۱ و ۳ و ۴ رعایت می شود

مردم در میزان وجوه که در اختیار بانک گذاشته اند تغییراتی ایجاد می کنند

میزان تغییر در حجم اسکناس ها و مسکوکات در دست مردم $\Delta C =$

$$c\Delta D = \Delta C$$

$$c = \frac{\Delta C}{\Delta D}$$

$$\Delta H = \Delta R + \Delta C$$

ذخیره قانونی

وجوه در دست مردم

معادله فوق را ساده می کنیم به شرح زیر :

$$\Delta H = r\Delta D + c\Delta D$$

خلق پول

فصل سوم سیاست های پولی و ابزارهای آن

از معادله فوق فاکتور می گیریم بر حسب ΔD

$$\Delta H = \Delta D (c+r)$$

$$\Delta D = \frac{1}{r+c} \Delta H$$

فرمول ۲ ←

با توجه به فرمول شماره ۲ قدرت پول آفرینی بانک کاهش می یابد به اندازه C

وقتی پولی در بانک نباشد و بانک براساس پول وام می دهد و پولی که از بانک خارج می شود دیگر نمی تواند عملیات خود را افزایش دهد

مثال تشریحی

۱.۰۰۰ ← ۱.۳۰۰
به میزان ۳۰۰ تومان افزایش می یابد پس ΔC می شود ۳۰۰ تومان.

$$c\Delta D = \Delta C$$

$$30\% \times 1.000 = 300$$

• حالت سوم

در این حالت فرض ۱ و ۴ رعایت می شود
در این حالت مدیریت بانک تصمیم می گیرد از میزان سپرده های دیداری نزد خودش ذخایر احتیاطی در نظر بگیرد

$\Delta E =$ میزان تغییر در حجم ذخایر احتیاطی

براساس درصدی از میزان سپرده ذخایر احتیاطی در نظر می گیرد

$$e\Delta D = \Delta E$$

$$e = \frac{\Delta E}{\Delta D}$$

منظور از فرمول فوق این است که چند درصد از سپرده دیداری به عنوان ذخایر در نظر گرفته شده و به مشتریان به عنوان وام داده نمی شود

$$\Delta H = \Delta R + \Delta C + \Delta E$$

$$\Delta H = r\Delta D + c\Delta D + e\Delta D$$

از معادله فوق فاکتور می گیریم بر حسب ΔD

$$\Delta H = \Delta D (c+r+e)$$

$$\Delta D = \frac{1}{r+c+e} \Delta H$$

فرمول ۳ ←

در این حالت باز هم قدرت پول آفرینی کاهش پیدا می کند با این تفاوت که نسبت به دو حالت قبل کمتر می شود به اندازه e

• حالت چهارم

خلق پول

فصل سوم سیاست های پولی و ابزارهای آن

در این حالت فرض ۲ و ۳ و ۴ رعایت نمی شود
این حالت سیستم بانکی کشورها می باشد که معروف به حالت کامل می باشد

$\Delta TD =$ میزان تغییر در حجم سپرده های مدت دار

$r'\Delta TD =$ میزان تغییر در حجم سپرده های مدت دار

براساس درصدی از میزان سپرده دیداری به سپرده مدت دار تبدیل می شود

$$t\Delta D = \Delta TD$$

$$t = \frac{\Delta TD}{\Delta D}$$

منظور از فرمول فوق این است که چند درصد از سپرده دیداری به سپرده مدت دار تبدیل می شود

$$\Delta H = \Delta R + \Delta C + \Delta E + r'\Delta TD$$

$$\Delta H = r\Delta D + c\Delta D + e\Delta D + r't$$

از معادله فوق فاکتور می گیریم بر حسب ΔD

$$\Delta H = \Delta D (c+r+e+r't)$$

$$\Delta D = \frac{1}{r+c+e+r't} \Delta H$$

فرمول ۴

در این حالت نسبت به کلیه حالتها قبل قدرت پول آفرینی کاهش پیدا می کند

نظریه مقداری پول

$$M.V = PY = \text{قدرت خرید جامعه}$$

$M =$ حجم پول

$P =$ سطح عمومی قیمتها

$V =$ سرعت گردش پول

$Y =$ تولید ملی

$$MV > PY$$

حالت تورم

$$MV < PY$$

حالت رکود

توجه

در یک اقتصاد فرضی که بانک مرکزی نرخ ذخیره قانونی سپرده دیداری ۱۷٪ نرخ ذخیره مدت دار ۱۲٪ تعیین نموده و همچنین مردم ۴۰٪ وام دریافتی را از سیستم بانکی را به صورت نقد دریافت می کنند و مدیریت بانک ۵٪ ذخیره احتیاطی نگهداری کرده است و هم چنین مردم ۱۵٪ وام های دریافتی را تبدیل به سپرده مدت دار و قرض الحسنه می نمایند را مورد استفاده قرار دهید ضریب فزاینده در اعتبارات را محاسبه کرده و آنرا تعیین نمایید

$$\Delta D = \frac{1}{17\% + 40\% + 5\% + 0.018} \Delta H =$$

چگونگی عملیات بانکیها

فصل چهارم بانکهای تجاری و تحولات آن

چگونگی عملیات بانکیها

برای این که بخواهیم به فعالیت یک بانک تجاری پی ببریم می بایست تراز نامه را مورد بررسی قرار دهیم

سیستم بانکی خصوصی و دولتی

تراز نامه سیستم بانکی

بدهی ها / منابع :
سپرده های بخش خصوصی
بدهی به بانک مرکزی
سپرده بخش دولتی
وام ها و اعتبارات بخش خارجی
سرمایه اولیه موسسین

دارایی ها / مصارف :
دارایی های خارجی (ارز)
بدهی بخش خصوصی به بانک
بدهی بخش دولت به بانک
بدهی بخش خارجی به بانک
ذخایر قانونی برای سپرده ها
سرمایه گذاری در بخش های مختلف
سایر داراییها
اسکناس

داراییها (مصارف)

نحوه مصرف وجوه بانک را نشان می دهد

• ذخایر

۱- ذخیره قانونی

انواع ذخایر

۲- ذخیره اضافی (سپرده دیداری)

کلیه بانکها اعم از خصوصی و دولتی می بایست مقداری ذخیره تحت عنوان ذخیره قانونی نزد بانک مرکزی نگهداری کنند و البته به این ذخایری که در بانک مرکزی نگهداری می شود هیچ گونه بهره ای تعلق نمی گیرد

دلیل نگهداری ذخایر نزد بانک مرکزی

۱- کلیه بانکهای تجاری موظف به این کار هستند

یعنی می بایست درصدی از سپرده را به عنوان ذخیره قانونی نزد بانک مرکزی سپرده کنند

۲- بخش دیگر سپرده ها ذخایر اضافی (سپرده دیداری) نامیده می شود

• سایر داراییها

کلیه سرمایه های فیزیکی را شامل می شود

مانند : ساختمانها ، کامپیوترها و دیگر وسایلی که در داخل بانک مورد استفاده قرار می گیرند

- دارایی های خارجی
بانکهای تجاری حتماً نباید به کارهای عملیاتی از جمله مالی مشغول باشند بلکه می توانند در عملیاتی از جمله خرید و فروش طلا و ارز مشغول باشند

چگونگی عملیات بانکها

فصل چهارم بانکهای تجاری و تحولات آن

● **بدهی بخش خارجی ، دولتی ، خصوصی به بانک**
بخش قابل توجهی از دارایی های بانکها به صورت وام در اختیار بخش دولتی و خصوصی قرار دارد و یا ممکن است در اختیار بخش خارجی هم قرار گیرد وام ها نقدینگی کمتری نسبت به داراییها دارند
مثلاً : کشور ایران وام در اختیار افغانستان قرار میدهد با دادن وام در اختیار افغانستان با این که وام برای افغانستان یک بدهی می باشد بلکه برای ایران یعنی بانکهای تجاری یک منبع کسب درآمد محسوب می شود و دارایی ایران می باشد و تا زمانی که سررسید وام نرسیده قابل نقد شدن نبوده و نقدینگی آنها کم است

سرمایه گذاری در بخش های مختلف

بانک ها ممکن است در عرصه های مختلف مانند صنعت سرمایه گذاری کنند که در این صورت به عنوان یک دارایی در نظر گرفته می شود

بدهی / منابع

اولویت اول جذب منابع یا همان بدهی است که از اهمیت زیادی برخوردار است

● **سپرده های بخش خصوصی**
این نوع سپرده یکی از اجزای مهم در پرداخت بدهی های بانکهای تجاری می باشد

نکته

ایجاد بانک مرکزی و سیستم بانکی و انواع پول به عنوان یک دستاورد و اختراع مهم است

بانک مرکزی

به عنوان نماینده مالی دولت و هدایت کننده سیستم پولی کشور می باشد

❖ وظایف بانک مرکزی

● **حق چاپ اسکناس و مسکوکات**
یکی از وظایف مهم چاپ اسکناس و مسکوکات است که این وظیفه در کل کشورها بر عهده بانک مرکزی بوده و انحصاراً خود بانک مرکزی این کار را انجام می دهد

اگر چاپ پول به میزان نیاز نباشد باعث تورم می شود که مالیات تورمی گویند که این مالیات تورمی ناشی از چاپ پول می باشد

● **اعطای وام به سیستم بانکی**
گاهی اوقات بانک مرکزی اقدام به دادن وام به بانکهای تجاری می کند که این عمل فقط در کشور ایران به چشم می خورد

بانک مرکزی به عنوان بانک بانکهاست

- **اجرای سیاست پولی**
- ۱- به وسیله ابزار نرخ ذخیره قانونی
- ۲- به وسیله ابزار نرخ تنزیل مجدد
- ۳- به وسیله عملیات بازار باز

- تعیین سیستم نرخ ارز

ارکان بانک مرکزی

فصل چهارم بانکهای تجاری و تحولات آن

- تعیین ذخایر قانونی برای سپرده های جاری و مدت دار
- نماینده اقتصادی کشور در سازمانها و نهادهای بین المللی از جمله بانک جهانی
- آخرین قرض دهنده
- اتاق تصفیه و پایاپای بانک تجاری است

نکته

هیچ نهادهای مالی دیگر از این وظایف برخوردار نیست و مسئولیت دخالت ندارد

نکته

تعیین میزان مشارکت بانکهای تجاری در مضاربه و

ارکان بانک مرکزی

- **مجمع عمومی**
 - ۱- رسیدگی و تصویب تراز نامه
 - ۲- تصمیم گیری در مورد تقسیم سود
 - ۳- تعیین هیات نذار
- **شورای هیات پولی و اعتبار**
 - ۱- رئیس سازمان مدیریت
 - ۲- وزیر بازرگانی
 - ۳- کارشناس پولی
 - ۴- دادستان کل کشور
 - ۵- رئیس اتاق بازرگانی
- **هیات عامل**
 - ۱- رئیس بانک مرکزی
 - ۲- دبیر کل بانک مرکزی
 - ۳- قائم مقام رئیس بانک مرکزی
 - ۴- معاون اداری و مالی
- **هیات نظارت بر اندوخته اسکناس**
 - ۱- رئیس کل بانک مرکزی
 - ۲- معاون رئیس کل بانک مرکزی

تراز نامه بانک مرکزی

فصل چهارم بانکهای تجاری و تحولات آن

۴- دادستان کل کشور

۵- خزانه دار کل

● هیات نظار

تهیه تراز نامه و گزارش به مجمع

تصویب عملیات پولی و مالی

بررسی اقلام دارایی

تراز نامه سیستم بانک مرکزی

تراز نامه سیستم بانکی

بدهی ها / منابع :
ذخایر قانونی بانکها

سپرده ها و حسابهای دولتی بانکها نزد بانک مرکزی
بدهی ارزی به خارج
ودیعه های بخش خصوصی نزد بانک مرکزی
پیش پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی
سرمایه
اسکناس و مسکوکات چاپ شده در جریان

دارایی ها / مصارف :

دارایی های خارجی

ارز

طلا

حسابهای بانکی

SDR حق برداشت مخصوص

بدهی سیستم بانکی به بانک مرکزی

بدهی بخش دولت به بانک مرکزی

سایر داراییها

● SDR حق برداشت مخصوص

عبارت است از یک نوع پول کاغذی که به موجب اعتباراتی که اعضای صندوق بین المللی پول به این نهاد داده شده است

صندوق بین المللی پول

صندوقی است که می توان وام گرفت و البته عموماً از جنس ارز ، طلا و واحد پول کشورهای دیگر است

در زمان درخواست وام از صندوق بین المللی پول به صورت SDR می باشد

پول پر قدرت

عبارت است از منابعی که در اختیار نظام بانکی قرار گیرد این بانکها با استفاده از این منابع به افزایش حجم پول در جامعه بپردازد

افزایش پایه پولی

۱- با استفاده از ستون دارایی های ترازنامه بانک مرکزی

۲- با استفاده از ستون بدهی ها و به اضافه سرمایه

پایه پولی

فصل چهارم بانکهای تجاری و تحولات آن

سوال

علل نگهداری پول نقد / علل تقاضای پول چیست

- ۱- خرید و فروش کالاها و خدمات مورد نیاز
- ۲- برای مواجه شدن مناسب حوادث غیر مترقبه
- ۳- تقاضای سفته بازی

افراد می توانند در شرایطی بین پول نقد و اوراق قرضه یکی را انتخاب کنند با نرخ بهره رابطه معکوس دارد هنگامی که نرخ بهره اوراق قرضه بالا باشد پول نقد به اوراق قرضه تبدیل می شود نگهداری اوراق قرضه درآمد مناسب برای فرد ایجاد می کند در چنین شرایطی پول نقد باقی مانده تبدیل به اوراق قرضه می شود و فرد در این شرایط اوراق قرضه را خریداری می کند

معادله پایه پولی پر قدرت

سرمایه + جمع اقلام دارایی ها و بدهی ها = پایه پولی پر قدرت

اسکناس و مسکوکات نزد + بدهی بخش دولتی + بدهی بانکها + دارایی خارجی = جمع اقلام دارایی ها و بدهی ها
سایر بدهی ها + ودیعه بخش خصوصی + ذخایر قانونی + اسکناس و مسکوکات + بانک مرکزی

چنانچه بخش خصوصی درصدد تبدیل درآمدهای ارزی به ریال باشد

با افزایش پایه پولی از طریق مکانیزم بالا حجم پول هم افزایش می یابد

نکته

مجموع اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص + سپرده دیداری = حجم پول

$$M1 = C + D$$

$$\Delta M1 = \Delta C + \Delta D$$

معادله فوق را به صورت زیر جایگذاری می کنیم

$$\Delta M1 = \Delta D \cdot C + \Delta D$$

از معادله فوق بر حسب ΔD فاکتور می گیریم

$$\Delta M1 = \Delta D(1+C)$$

$$\Delta M1 = \frac{1+c}{r+c+e+r't} \Delta H$$

معادله کلی

همان پایه پولی و پول پر قدرت است

$$c = \frac{\Delta C}{\Delta D}$$

$$c\Delta D = \Delta C$$

عوامل موثر بر حجم پول در اقتصاد

پایه پولی

فصل چهارم بانکهای تجاری و تحولات آن

مردم	نحوه تاثیر ←	سپرده های نزد بانکی مرکزی
مدیریت سیستم بانکی	نحوه تاثیر ←	۱- نرخ تنزیل مجدد
دولت		۲- دریافت وام از بانک مرکزی
بخش خارجی	نحوه تاثیر ←	طلا ارز
بانک مرکزی		

نکته

حجم پول + سپرده های مدت دار و قرض الحسنه = حجم نقدینگی

$$M2 = C + D + TD$$

$$\Delta M2 = \Delta C + \Delta D + \Delta TD$$

معادله فوق را به صورت زیر جایگذاری می کنیم

$$\Delta M2 = \Delta D \cdot C + \Delta D + t \Delta D$$


از معادله فوق بر حسب ΔD فاکتور می گیریم

$$\Delta M2 = \Delta D(1+C+t)$$

$$\Delta M2 = \frac{-1+c+t}{r+c+e+r't} \Delta H$$

معادله کلی

$$t \Delta D = \Delta TD$$

$$t = \frac{\Delta TD}{\Delta D}$$


عوامل موثر بر حجم نقدینگی

مردم
مدیریت سیستم بانکی
بانک مرکزی
دولت
بخش خارجی

اجرای سیاست پولی بر عهده بانک مرکزی می باشد تا حجم پول را کم کند و حجم نقدینگی را زیاد کند

ابزار مورد نیاز برای اجرای سیاست پولی (انبساطی و انقباضی)

افزایش و کاهش بدهد	نرخ ذخیره قانونی
پایه پولی را کاهش دهد	نرخ تنزیل مجدد
خرید و فروش اوراق بهادار کارآمد تر و سریع تر می باشد	عملیات بازار آزاد

نظریه تقاضای کینز

فصل پنجم نظریه تقاضای پول

دارایی های یک فرد

۱- طلا ، حساب بانکی ، اوراق مشارکت ، کالای با دوام

۲- سهام

۳- ارز ، مسکن ، زمین



دارایی های فرد

تقاضای پول

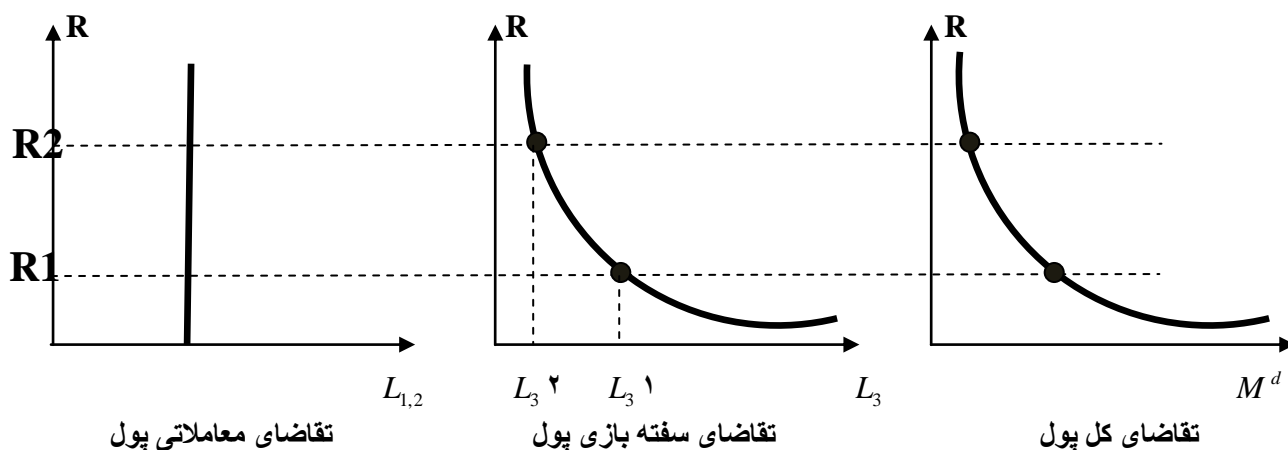
آن بخش از دارایی هایی که به صورت وجه نقد می باشد را تقاضای پول گویند

به طور مثال دارایی یک شرکت ۱۰۰۰ ریال می باشد که ۱۰۰ ریال آن وجه نقد می باشد در این صورت ۱۰٪ آن را تقاضای پول گویند

تقاضای سفته بازی پول + تقاضای معاملاتی و احتیاطی پول = کل تقاضای پول

$$M^d = L_{1,2}(y') + L_3(r') \longrightarrow M^d = Ly - mr$$

• منحنی تقاضای کل پول



درآمد باعث می شود که منحنی تقاضای پول به سمت بالا (سمت راست) منتقل شود

نظریه تقاضای پول کینز

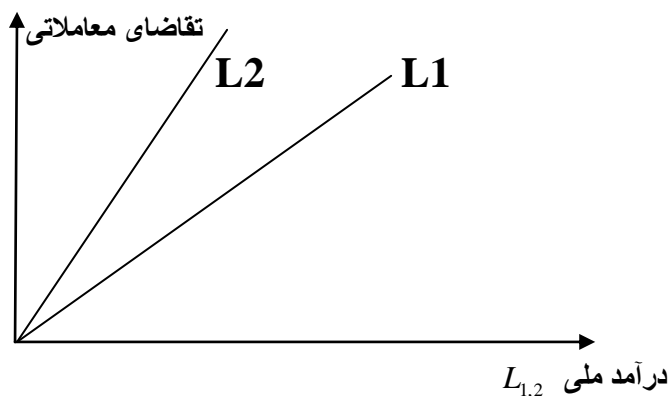
مردم در شرایطی بین پول نقد و اوراق قرضه را یکی انتخاب می کنند که بستگی به نرخ بهره دارد و رابطه معکوس با نرخ بهره دارد هر گاه نرخ بهره اوراق قرضه بالاتر باشد پول نقد تبدیل به اوراق قرضه می شود یعنی تقاضای سفته بازی افزایش می یابد و مردم در این شرایط اوراق قرضه خریداری می کنند

• منحنی تقاضای معاملاتی و احتیاطی پول

در استخراج این منحنی درآمد ملی با تقاضای معاملاتی پول رابطه مستقیم دارد یعنی هر چه قدر درآمد افزایش یابد تقاضای پول زیاد می شود

نظریه تقاضای کینز

فصل پنجم نظریه تقاضای پول



$$L_1 = f(y')$$

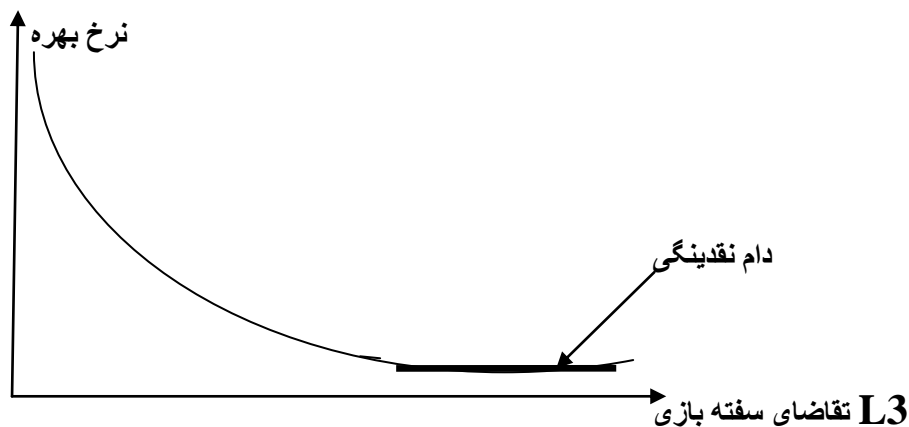
$$L_{1,2} = f(y')$$

$$L_2 = q(y')$$

• منحنی تقاضای سفته بازی

در استخراج منحنی همانطور که مشخص می شود با افزایش تقاضای سفته بازی پول نرخ بهره کاهش می یابد در این صورت تقاضای سفته بازی با درآمد رابطه معکوس دارد

$$L_3 = L(r') \longrightarrow L_3 = -m \cdot r$$



- اجزای منحنی
- ۱- عمودی
 - ۲- افقی
 - ۳- شیب منفی

منظور از دام نقدینگی این است که نرخ بهره اوراق قرضه کم است و اوراق قرضه درآمدی ندارد و نرخ بهره در دام نقدینگی بسیار ناچیز است

نکته

از نظر کینز افزایش درآمد باعث افزایش نرخ بهره ، تقاضای معاملاتی می شود

بازار پول

نرخ بهره در بازار پول تعیین می شود

نظریه تقاضای کینز

فصل پنجم نظریه تقاضای پول

۱- عرضه پول

۲- تقاضای پول

بررسی بازار پول

$$M^d = Ly - mr$$

$$\frac{m^s}{p} = \frac{m^d}{p}$$

تبادل بازار پول ←

تبادل در بازار پول فوق را می توان به صورت زیر نوشت

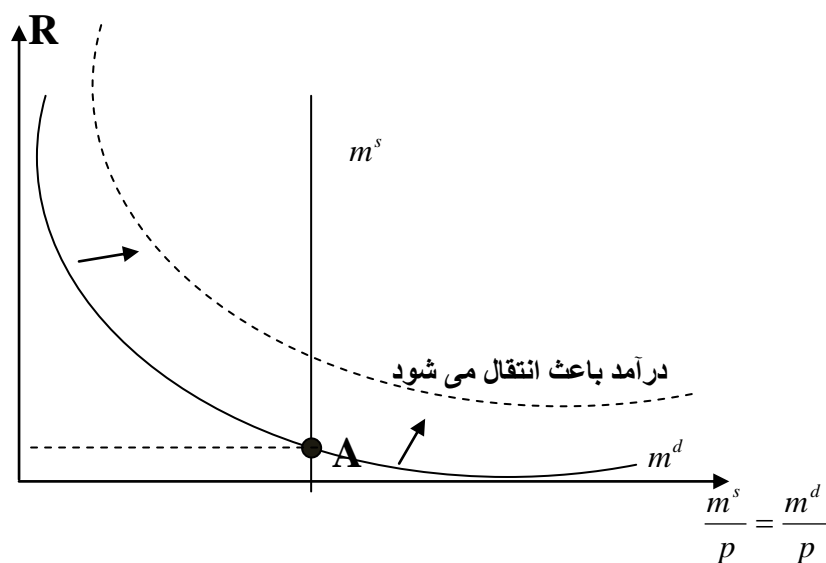
$$\frac{m^s}{p} = Ly - mr$$

$$\frac{m^s}{p} + mr = Ly$$

معادله فوق را طرفین وسطین می کنیم تا معلومها به یک طرف و مجهولات به طرف دیگر بروند

$$\frac{m^s + mr}{L} = y$$

معادله اصلی



منظور از نقطه A نرخ بهره تعادلی می باشد یعنی عرضه پول با تقاضای پول برابر است

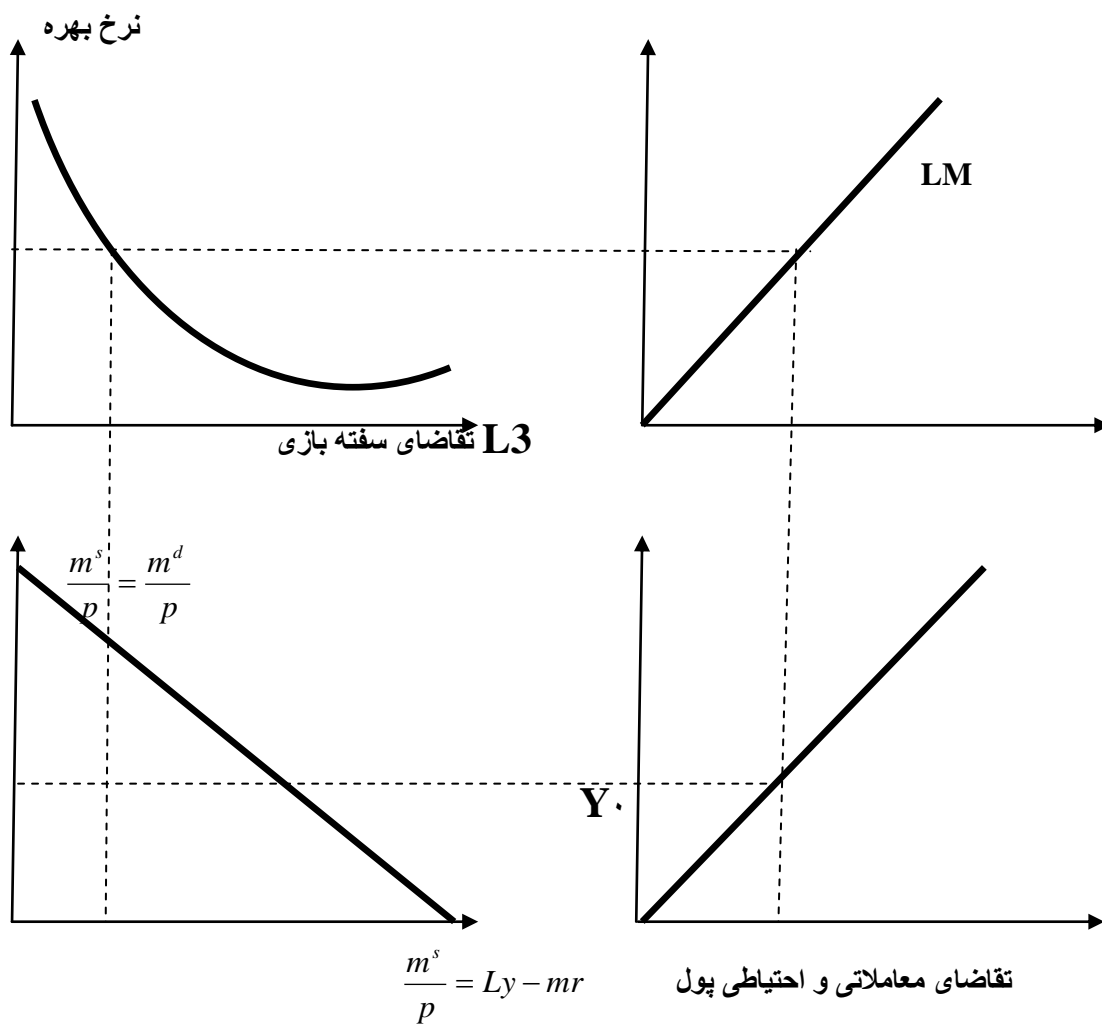
سوال

افزایش سطح عمومی قیمت‌ها چه تاثیری در بازار پول و نرخ بهره بر جای می‌گذارد
می‌بایست در سه نمودار فوق‌گذاشت تا اثر آن را بدست آوریم

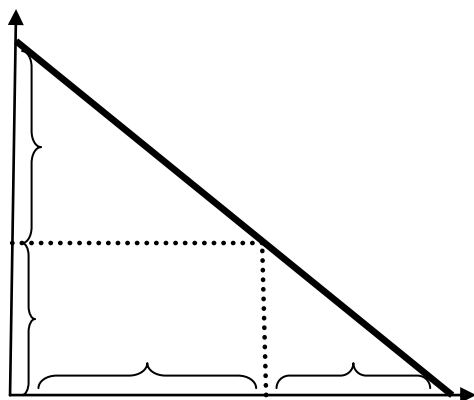
نظریه تقاضای کینز

فصل پنجم نظریه تقاضای پول

استخراج منحنی LM



به طور مثال اگر عرضه پول ۱۰۰ باشد در این صورت به صورت فرضی تقاضای معاملاتی ۷۰ و تقاضای سفته بازی ۳۰ می‌شود



تقاضای سفته بازی تقاضای معاملاتی

نظریه تقاضای کینز

فصل پنجم نظریه تقاضای پول

عوامل موثر بر منحنی LM

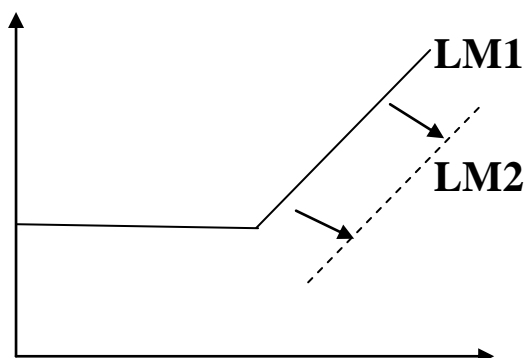
- افزایش عرضه پول

↓ نرخ ذخیره قانونی

↓ نرخ تنزیل مجدد
اقدام به خرید اوراق قرضه توسط بانک مرکزی انجام شود

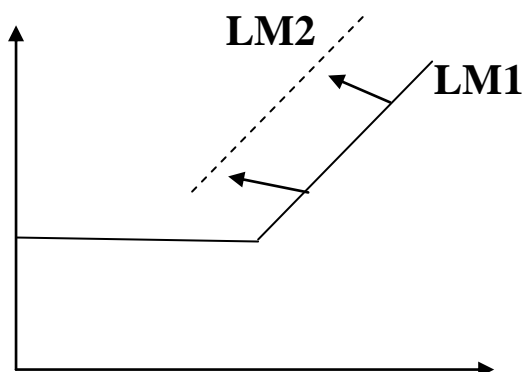
↑ عرضه پول ↑ LM

در صورت افزایش عرضه پول منحنی LM به سمت راست (پایین) منتقل می شود که نتیجه این کار اجرای سیاست پولی انبساطی است



- کاهش عرضه پول

کاهش عرضه پول همانند توضیحات فوق است ولی به صورت بر عکس می باشد که نتیجه بر عکس توضیحات فوق باعث اجرای سیاست پولی انقباضی می شود



شرط تعادل در اقتصاد



تقاضای کل = عرضه کل

نظریه تقاضای کینز

فصل پنجم نظریه تقاضای پول

معادله IS

$$\begin{aligned}
 C &= a + bY^d && \text{مصرف} \\
 I &= I_0 - Yr && \text{سرمایه گذاری} \\
 G &= G_0 && \text{مخارج دولتی} \\
 T &= T_0 - tY && \text{مالیات} \\
 TR &= Tr_0 - \alpha Y && \text{پرداختهای انتقالی} \\
 X &= X_0 && \text{صادرات} \\
 M &= M_0 + my && \text{واردات} \\
 Y^d &= y - T + TR && \text{درآمد قابل تصرف}
 \end{aligned}$$

منظور از درآمد قابل تصرف درآمد مشخصی بعد از مالیات و به علاوه سوبسید و یارانه را گویند

معادله IS

$$Y = \frac{a - bT_0 + bTR_0 + G_0 + I_0 + X_0 + M_0}{1 - b + bt + b\alpha + m} - \frac{y}{1 - b + bt + b\alpha + m} r$$

گاهی اوقات به جای t می توان v گذاشت

معادله LM